

A AXILIZACIÓN DO PROCESO LABORAL NO RDL 6/2023: ACUMULACIÓN, PREITO TESTEMUÑA EXTENSIÓN DE EFECTOS E PROCESO MONITORIO

LUIS ENRIQUE NORES TORRES

Catedrático de Dereito do Traballo e da Seguridade Social
Universitat de València (España)
lenores@uv.es

RESUMO

Un dos males que afecta actualmente á administración de xustiza é a situación de conxestión á que se enfronta, algo común a todas as ordes xurisdiccionais. A xustiza debe chegar a tempo ou non chegará. Tras un longo proceso de reforma, no mes de decembro de 2023 aprobouse o RDL 6/2023 que, outras cuestións aparte, contén un importante bloque de medidas que procura impulsar a eficiencia procesual. O obxecto deste traballo é dar conta daquelas que incidiron de maneira directa na reforma da LRXS co devandito propósito, o que conduce á análise das catro cuestións que se anuncian no título do estudo.

Palabras chave: tutela xudicial efectiva; reforma procesual; eficiencia procesual; proceso laboral; litigación en masa.

ABSTRACT

One of the critical points that currently afflicts the justice administration is the delay it faces, something common all kind of Courts (civil, criminal, public, labor...). Justice must arrive on time or it is not. After a long reform process, in December 2023, RDL 6/2023 was approved. This RDL, other issues apart, contains an important block of measures that seeks to promote procedural efficiency. This paper tries to analyze the measures with a direct impact on the LRJS as the four measures included on the title.

Keywords: right to a fair hearing; procedural reform; procedural efficiency; labor process; mass labor litigation.

RESUMEN

Uno de los males que aqueja actualmente a la administración de justicia es la situación de congestión a la que se enfrenta, algo común a todos los órdenes jurisdiccionales. La justicia debe llegar a tiempo o no llegará. Tras un largo proceso de reforma, en el mes de diciembre de 2023 se aprobó el RDL 6/2023 que, otras cuestiones aparte, contiene un importante bloque de medidas que procura impulsar la eficiencia procesal. El objeto de este trabajo es dar cuenta de aquellas que han incidido de manera directa en la reforma de la LRJS con dicho propósito, lo que conduce al análisis de las cuatro cuestiones que se anuncian en el título del estudio.

Palabras clave: tutela judicial efectiva; reforma procesal; eficiencia procesal; proceso laboral; litigación en masa.

SUMARIO

1. INTRODUCCIÓN. 2. A REFORMA DA ACUMULACIÓN. 3. A INCORPORACIÓN DO PREITO TESTEMUÑA. 4. A EXTENSIÓN DE EFECTOS. 4.1. A EXTENSIÓN DE EFECTOS DO ART. 247.BIS LRXS. 4.2. A EXTENSIÓN DE EFECTOS DO ART. 247.TER LRXS. 5. O PROCEDEMENTO MONITORIO. 6. ALGÚNS APUNTAMENTOS FINAIS: OUTRAS MODIFICACIÓNS RELEVANTES. 7. BIBLIOGRAFÍA.

1. INTRODUCCIÓN

1.- O pasado 19 de decembro aprobábase o RDL 6/2023 sobre medidas urxentes para a execución do Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia en materia de servizo público de xustiza, función pública, réxime local e mecenado. Tal e como se deduce do seu longo título, trátase dunha norma cuns contidos moi heteroxéneos entre os cales se atopa un bloque moi relevante relacionado coa reforma procesal e que vai ser obxecto de análise parcial nesta tribuna. E digo parcial por canto a miña pretensión é determe, exclusivamente, nalgúns dos cambios operados na Lei reguladora da xurisdición social (en diante, LRXS). En todo caso, antes de descender á súa análise, paréceme

importante deterse en lembrar minimamente o *iter* da reforma neste terreo e contextualizala, pois vai ser útil á hora de entender certos aspectos dela.

2.- Neste sentido, o proceso reformista xa se anunciou nos inicios da crise sanitaria derivada da COVID-19 e a lexislación de urxencia. Así, a DA 19ª do RDL 11/2020, do 31 de marzo, polo que se adoptan medidas urxentes complementarias no ámbito social e económico para facer fronte ao COVID-19, prevía que o Goberno aprobase un plan para axilizar a actividade xudicial.

2.1.- A Comisión Permanente do Consello Xeral do Poder Xudicial, na súa reunión do 2 de abril de 2020, acordou, pola súa banda, o documento denominado «*Directrices para a elaboración dun plan de choque na Administración de Xustiza tras o estado de alarma*»¹, un plan que estaría inspirado nos principios de eficacia, especificidade e globalidade, e cuxa elaboración debían efectuar dunha maneira coordinada con outras instancias tanto internas como externas ao poder xudicial².

2.2.- Pois ben, neste contexto, o Goberno aprobou un primeiro bloque de medidas cualificables como «procesuais», recollidas no RDL 16/2020, do 28 de abril, que despois pasarían á Lei 3/2020, do 18 de setembro, sobre medidas procesuais e organizativas para facer fronte á COVID-19 no ámbito da administración de xustiza³.

¹ Consello Xeral do Poder Xudicial (2020), O CGPJ inicia a elaboración dun plan de choque para a continuación da actividade xudicial tras o levantamento do estado de alarma, recuperado de <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/poder-Xudicial/En-Portada/-O-CGPJ-inicia-a-elaboracion-de-un-plan-de-choque-de-cara-a-a-reanudacion-de-a-actividade-xudicial-tras-o-levantamento-do-estado-de-alarma>, consulta efectuada o 4 de abril de 2020.

² Un achegamento sistematizado ao seu contido en NORES TORRES, L. E., Las reformas procesales que se avecinan: algunas notas para el debate del futuro plan de choque en la Administración de Justicia, en *El Foro de Labos* [blog], recuperado de <https://forodelabos.blogspot.com/2020/04/las-reformas-procesales-que-se-avecinan.html>, consulta realizada o 12 de agosto de 2023; así mesmo, véxase TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia procesal en el orden social de la jurisdicción*, Cizur Menor, Aranzadi, 2023, pp. 68 y ss.

³ Ao fío de ambos tiveron a ocasión de ordenar os seus contidos e publicar as miñas impresións. Así, en relación co primeiro, en NORES TORRES, L. E., *Pandemia y reformas procesales: la incidencia del COVID-19 en el proceso*

2.3.- A senda reformista derivada da pandemia non ía acabar aí. Así, no marco do Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia e o instrumento da Unión Europa *Next Generation EU*, presentado á Comisión o 30 de abril de 2021, adoptouse o Plan Xustiza 2030 en cuxo seo se desenvolveron tres proxectos de lei: o de eficiencia organizativa, o de eficiencia procesual e o de eficiencia dixital⁴. Os tres proxectos eran de gran relevancia, tanto xeral, como no terreo especificamente laboral. Polo que respecta á eficiencia organizativa, chamaba a atención a introdución dos chamados tribunais de instancia; no caso da eficiencia procesual, o proxecto articulábase en tres eixos como eran o impulso aos procedementos extraxudiciais de solución de conflitos, a axilización dos procedementos xudiciais mediante a reforma das leis de procedemento e a transformación dixital. Precisamente, nesa mesma materia, incidía o terceiro dos proxectos sinalados, o de eficiencia dixital⁵.

3.- Con todo, a disolución das Cortes en maio de 2023 e a convocatoria anticipada de eleccións deixaron estes proxectos sen culminar e abriron un período de incerteza respecto diso. A constitución do novo goberno e a continuación da actividade normativa trouxo consigo a aprobación do xa mencionado RDL 6/2023, do 19 de decembro, que, sen entrar noutros contidos, destina o seu libro primeiro a regular as «Medidas de eficiencia dixital e

laboral, *Quaderns de Ciències Socials*, nº 44, 2020, pp. 18 e ss.; en canto ao segundo, NORES TORRES, L. E., La justicia laboral ante la COVID-19: reformas procesales en tiempos de pandemia, *Revista de Dereito do Trabalho e Seguridade Social*, nº 218, 2021, pp. 179 e ss.

⁴ A contextualización en NUEZ RIVERA, S., Reformas legislativas e incidencia en las leyes orgánicas y en las leyes procesales sociales. Propuestas de reforma, *Cuadernos Digitales de Formación*, nº 38, 2021, pp. 2 e ss./20; GARCÍA MURCIA, J. "Las leyes de eficiencia del servicio público de justicia: visión general y posible incidencia en la jurisdicción social", *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF*, nº 474, 2023, p. 63.

⁵ Un achegamento global ao seu contido pode efectuarse por medio de GARCÍA MURCIA, J., Las leyes de eficiencia..., *op. cit.*, pp. 55 e ss.; MOYA AMADOR, R., El proyecto de ley de eficiencia procesal y las reformas previstas en el proceso laboral, *Trabajo y Derecho*, nº 102, 2023, pp. 1-30; SALINAS MOLINA, F., Una visión general de los desafíos de la jurisdicción social: propuestas de reforma legislativa a partir de una experiencia práctica crítica, *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF*, nº 474, 2023, pp. 27-28.

procesual do servizo público de xustiza» e supón unha sorte de «fusión» dos proxectos de Lei de eficiencia procesual e de eficiencia dixital que mencionei, aínda que aspectos moi notables destes quedáronse polo camiño, especialmente, no caso dos presentes no primeiro dos proxectos indicados.

3.1.- Así sucedeu, claramente con todo o relacionado co impulso aos denominados, dende hai algún tempo, «medios adecuados para a solución de controversias» (MASC), pero tamén con modificacións substanciais no terreo da execución civil, aplicable supletoriamente na social; ou, por exemplo, xa no terreo estritamente laboral, as propostas relacionadas coa ruptura parcial da audiencia única e a separación da conciliación procesual da vista. Agora ben, ao meu xuízo, convén non perdelos de vista, pois tales aspectos foron «rescatados» polo Proxecto de Lei orgánica publicado no BOCG do 22 de marzo de 2024, sobre eficiencia do servizo público de xustiza, onde se retoman as cuestións sobre eficiencia organizativa e as de eficiencia procesual que se abandonaran.

3.2.- Outros contidos, como a reforma da casación, xa viron a luz coa reforma operada polo RDL 5/2023, do 28 de xuño. Neste sentido, lémbrese a modificación do art. 225 LRXS e a incorporación dun novo art. 225 bis LRXS; e aínda antes, á cuestión dos prazos procesuais e o carácter inhábil do período comprendido entre o 24 de decembro e o 6 de xaneiro, tamén programada no proxecto de lei de eficiencia, xa se referiu a Lei orgánica 14/2022, do 22 de decembro, sobre transposición de distintas directivas comunitarias, mediante a modificación da LOPX, LAC e LRXS por medio das Disposicións Finais.

3.3.- En fin, polo demais, cuestións tan relevantes relacionadas coa axilización e desconxestionamento da xustiza, como o impulso á dixitalización da administración de xustiza, a reforma da acumulación, a introdución do preito testemuña, a extensión de efectos de sentenzas firmes ou a do proceso monitorio, ven a luz con esta reforma.

4.- Certamente, un dos aspectos onde a reforma se deixou sentir dunha maneira máis notable é niso que se coñece como «dixitalización da xustiza». Esta tendencia modernizadora en clave de tecnoloxía debería servir para potenciar o

desenvolvemento do dereito fundamental á tutela xudicial efectiva, especialmente, en termos de dereito a un proceso sen dilacións indebidas.

4.1.- Respecto diso, a reforma simplemente proporciona un empuxón máis a unha dirección reguladora que arrinca de 1985, coa alusión ao posible uso dos «medios técnicos de documentación e reprodución» no art. 230 LOPX e que, dende entón. non fixo outra cousa que expandirse: reforma de 1994, coa ampliación aos «medios tecnolóxicos, informáticos e telemáticos»; reforma de 2003, coa incorporación das videoconferencias no art. 229 LOPX; reforma de 2015, cando o que era unha facultade para a administración de xustiza se converte nun deber; reforma de 2018, cando se introduce o deber dos cidadáns de empregar os medios tecnolóxicos se así o prevén as normas de procedemento. En todo caso, se esa tendencia se culminase hai anos, seguramente non sería necesario durante a pandemia proceder á suspensión dos prazos e as actuacións xudiciais.

4.2.- Aínda así, ao meu xuízo, os avances alcanzados na materia durante estes algo máis de trinta e cinco anos, son máis que notorios e a reforma de 2023, como xa indiquei, potenciounos. E iso apréciase nas manifestacións máis evidentes da dixitalización, como son a presentación de escritos e actos de comunicación vía telemática, a implantación do expediente xudicial electrónico, a documentación das actuacións en soporte videográfico, a realización de certos actos procesuais/vistas de maneira telemática ou a automatización de decisións⁶.

5.- A dixitalización da administración de xustiza pode ter unha evidente repercusión no desconxestionamento xudicial e, dende aí, na consecución dun proceso sen dilacións indebidas. Agora ben, este obxectivo pódese procurar con

⁶ Respecto diso, remítome a NORES TORRES, L. E., *Proceso laboral y digitalización tras el RDL 6/2023, de 19 de diciembre*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2024, e bibliografía alí citada; así mesmo, imprescindible a referencia a TASCÓN LÓPEZ, R., Sobre la posibilidad de realizar actuaciones procesales digitales (en particular las vistas) en el orden social de la jurisdicción tras los últimos vaivenes normativos, *Labos*, vol. 5, nº 1, 2024, pp. 247-265.

outras moitas actuacións, tanto ou máis importantes⁷. Así, obviamente, incrementando os efectivos e reducindo a litixiosidade, pero tamén coa propia ordenación procesual. Pois ben, neste sentido, o RDL incorpora distintas reformas e novidades que perseguen ese obxectivo da celeridade, a axilidade e o desconxestionamento. Así sucede coa reforma da acumulación, da que dan conta as modificacións operadas nos arts. 25 e ss. LRXS; algo similar pode dicirse da introdución do procedemento testemuña (art. 87.bis LRXS) e do seu complemento, a extensión de efectos (arts. 247.bis e 247.ter LRXS); en fin, por último, esa pretensión subxace tamén na reforma do proceso monitorio (art. 101 LRXS). Precisamente, o obxectivo deste traballo encamiñase a dar conta sobre o contido destes cambios, identificar os principais problemas interpretativos que suscitan e procurar apuntar solucións.

2. A REFORMA DA ACUMULACIÓN

6.- A primeira peza na que quero determe dentro deste apartado é o relativo á reforma da acumulación. Esta modificación inscríbese nunha aspiración moi clara na reforma de facer fronte aos fenómenos de litigación en masa ou reiterada, algo que resulta máis evidente no caso do preito testemuña, pero que dende logo non é alleo a esta materia⁸; así mesmo, tamén se aprecia unha clara aposta por incrementar a axilidade e a seguridade xurídica, evitando eventuais duplicidades e solucións contraditorias⁹. En definitiva, séguese a consolidar unha tendencia histórica expansiva, xa iniciada en 1990 e das que son expoñentes as reformas de 2007, 2009 e 2011¹⁰, que, por diversas razóns,

⁷ Entre outros, DE LAMO RUBIO, J., La reforma sobre eficiencia procesal en el orden social: aproximación crítica, *Diario La Ley*, nº 10431, 2024, p. 36.

⁸ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación de acciones laborales introducida por el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 1 de febrero de 2024, p. 1; asimismo, *vid.*, GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal social y las técnicas de litigación en masa, *Trabajo y Derecho*, nº 113, 2024, p. 1.

⁹ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 96; DE LAMO RUBIO, J., La reforma..., *op. cit.*, p. 16; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación..., *op. cit.*, p. 1.

¹⁰ ÁLVAREZ CORTÉS, J. C., Las modificaciones en la acumulación procesal en el orden social producidas por el RDL 6/2023, de 19 de diciembre, por el que

se topa con fortes reticencias na realidade cotiá dos xulgados¹¹.

6.1.- Os cambios, como regra xeral, responden á idea de potenciar ou reforzar a obrigatoriedade da acumulación, algo que se aprecia, en especial, na regulación da acumulación de procesos. Esta aspiración leva a modificar os termos ata o de agora empregados neste terreo, e dan conta diso os arts. 25.3, 28.1 e 29.1 LRXS, ou a limitar as posibilidades ata o de agora existentes no relativo á eventual «desacumulación» á que se refire o art. 34 LRXS.

6.2.- Outras modificacións tratan de perfeccionar o sistema existente, superando dificultades interpretativas, pero case sempre no sentido de incrementar as posibilidades de acumulación e reforzalas, con algunha excepción, como a ampliación, completamente lóxica, no art. 26.1 LRXS para engadir como non acumulable as accións derivadas do traballo a distancia que se tramitan pola vía do art. 138.bis LRXS.

7.- A partir de tales consideracións xerais, parece conveniente descender á análise dos cambios segundo afecten á acumulación de accións, á de procesos ou ás disposicións xerais, aínda que, tan só me vou deter naquilo que me pareza máis relevante.

8.- En primeiro lugar, no caso da acumulación de accións, as principais modificacións concéntranse nos arts. 25 e 26 LRXS

8.1.- Así, por unha banda, o art. 25.3 LRXS procura facilitar a denominada «acumulación obxectiva-subxectiva» mediante a redefinición do que se considera o nexo de vínculo ou causa de pedir que, como é sabido, é un dos seus requisitos. Neste sentido, en liña con certas interpretacións, considérase que o dito requisito concorre cando as accións se funden nos mesmos feitos ou nunha mesma ou análoga decisión empresarial ou en varias decisións análogas. Iso

se aprueban medidas urgentes para la ejecución del plan de recuperación y resiliencia en materia de servicio público de justicia, función pública, régimen local y mecenazgo, en VILA TIerno, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, p. 130.

¹¹ Respecto diso, TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 96; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación de accións laborales introducida por el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 1 de febreiro de 2024, p. 1.

permitiría acumular, por exemplo, a impugnación de medidas reorganizativas cun alcance plural, consistan nun traslado, unha modificación substancial ou un despedimento obxectivo¹². Respecto diso, sinalouse que, se a decisión é idéntica, a acumulación será clara; se presenta diferenzas, será máis discutible; se incorpora aspectos individuais (p.e., cando se invocou unha causa discriminatoria), aínda resultará máis difícil¹³.

En todo caso, na miña opinión, probablemente todo iso xa era posible antes da reforma. Agora ben, o feito de que o art. 26.1 LRXS, ao mencionar o non susceptible de acumulación, aludise a que non eran acumulables «entre si nin a outras distintas» as accións derivadas dunha serie de materias, entre elas as sinaladas, conduciu a que nalgúns sedes se entendese que o «entre si» non se refería a unha acción do art. 26.1 LRXS con outra das do propio art. 26.1 (p.e., unha modificación substancial e un traslado), pois iso xa iría incluído na referencia «a outras distintas», fosen do art. 26.1 LRXS ou as restantes, senón que se relacionaría coa imposibilidade de acumular dous despedimentos, dous traslados, dúas modificacións substanciais de condicións de traballo etc.¹⁴

Agora, no art. 26.1 LRXS, caeu a referencia a non son acumulables «entre si», o que atallaría esa interpretación restritiva que podería recortar as potencialidades do art. 25.3 LRXS. Así as cousas, a novidade introducida no art. 26.8 LRXS, onde se permite a acumulación de accións en materia de modificacións substanciais de condicións de traballo e de despedimentos obxectivos con cartas que teñan idéntica causa, podería resultar innecesaria, porque estaría incluída

¹² MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ ante las reformas normativas que afectan al orden jurisdiccional social, *Cuadernos digitales de formación*, nº 38, 2021, p. 10; SALINAS MOLINA, F., Reflexión general sobre los extremos esenciales de la Ley Reguladora de la Jurisdicción Social susceptibles de reforma. Especial referencia a los contenidos en el Anteproyecto de Ley de Medidas de Eficiencia Procesal del Servicio Público de Justicia, *Cuadernos digitales de formación*, nº 38, 2021, p. 17; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 97.

¹³ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación..., op. cit., p. 2.

¹⁴ A iso refírese, MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ..., op. cit., p. 12; así mesmo, véxase SALINAS MOLINA, F., Reflexión general..., op. cit., p. 17.

no art. 25.3 LRXS e xa non estaría vetada polo art. 26.1 LRXS. En todo caso, mantería uns efectos pedagóxicos; agora ben, suscita o problema interpretativo sobre se na expresión «cartas con idéntica causa», a identidade afecta á causa ou á carta, xa que as causas poden ser as mesmas, pero non o impacto en centros, seccións ou departamentos¹⁵.

8.2.- Doutra banda, á marxe do anterior, tamén resulta novo no art. 26.1 LRXS a posibilidade de acumular calquera das accións non acumulables coa eventual reclamación por danos derivados; trátase dunha excepción similar á introducida en 2007 respecto a indemnización por vulneración de dereitos fundamentais no art. 26.2 LRXS e que xa aventurara a xurisprudencia; entre tales danos podería pensarse, por exemplo, nas indemnizacións adicionais por despedimento.

8.3.- En fin, o terceiro cambio ao que quero aludir neste terreo afecta o art. 26.3.II LRXS respecto á acumulación da acción por despedimento coas reclamacións de cantidades pendentes.

Neste punto, desaparece a facultade que se outorgaba ao órgano xurisdiccional de separar os procesos tras a celebración do xuízo cando os conceptos reclamados fosen complexos, o que tería unha *vis* flexibilizadora ou ampliadora da acumulación¹⁶. Desta medida, criticada por algún sector¹⁷, díxose que sería coherente coa liña xurisprudencial tendente a aceptar a utilización do proceso por despedimento para reclamar o salario pola súa incidencia na indemnización con independencia da complexidade¹⁸.

Agora ben, non creo que o cambio sexa tan «revolucionario»¹⁹, pois a alusión ás cantidades debidas ata

¹⁵ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., Las novedades del proceso de despido en el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 25 de xaneiro de 2024, p. 3

¹⁶ MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ..., *op. cit.*, p. 13; SALINAS MOLINA, F., Reflexión general..., *op. cit.*, p. 17; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, pp. 98-99.

¹⁷ SERRANO ESPINOSA, G. M.^a, Sobre la eficiencia procesal en la reforma del proceso laboral, *Diario La Ley*, nº 10277, 2023, p. 4.

¹⁸ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., Las novedades..., *op. cit.*, p. 2.

¹⁹ Nesta liña, parece, NOGUEIRA GUASTAVINO, M., Eficiencia digital y procesal en la justicia (RDL 6/2023) y su impacto en la Ley Reguladora de la Jurisdicción Social, *Revista General de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*, nº 67, 2024, p. 373.

a data conforme o art. 49.2 ET, complementábase cunha referencia a que se trate de «cantidades vencidas, esixibles e de contía determinada». En definitiva, por exemplo, certas comisións, algunhas gratificacións ou, mesmo, determinadas primas vinculadas a resultados, seguramente, seguirán sendo non acumulables²⁰.

9.- Polo que respecta á acumulación de procesos, o impulso á figura a través do reforzamento da súa obrigatoriedade resulta máis que notorio, segundo se aprecia no art. 25.3.II LRXS, así como nos arts. 28 e 29 LRXS²¹, como tamén se constata unha certa desorde, ao incorporar en sede de acumulación de accións, aspectos da acumulación de procesos.

9.1.- En todo caso, o reforzo da obrigatoriedade da institución non ofrece dúbidas. Así, o art. 25.3.II LRXS esixe a acumulación nuns termos claramente imperativos cando os actores, sendo posible a acumulación obxectiva-subxectiva, non exercitan as accións conxuntamente; e na mesma liña móvese o art. 28 LRXS ao regular a acumulación de procesos seguidos ante o mesmo xulgado ou tribunal, en fin, algo similar sucede no art. 29 LRXS ao fío da acumulación de procesos seguidos ante distintos xulgados da mesma circunscrición.

9.2.- Non obstante, en todos eles aparece a mesma excepción; en puridade, aparece nos arts. 25.3 e 28 LRXS, pero resulta trasladable ao art. 29 LRXS: que a acumulación ocasione prexuízos desproporcionados á tutela xudicial efectiva do resto de intervinentes²², nese caso o órgano xurisdiccional non debería decidir acumular. Aínda que a condición é entendible, pois a acumulación sempre vai dificultar a tramitación, o que pode facer que se resinta a celeridade, en menoscabo da efectividade da tutela xudicial²³,

²⁰ DE LAMO RUBIO, J., *La reforma...*, *op. cit.*, p. 19.

²¹ Neste sentido, por exemplo, MARTÍNEZ MOYA, J., *La posición del CGPJ...*, *op. cit.*, p. 13; SALINAS MOLINA, F., *Reflexión general...*, *op. cit.*, p. 17; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 100; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., *La acumulación...*, *op. cit.*, p. 3.

²² Entre outros, TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 100; DE LAMO RUBIO, J., *La reforma...*, *op. cit.*, p. 20.

²³ Algo que o lexislador parece esquecer, segundo indica SERRANO ESPINOSA, G. M.^a, *Sobre la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 3.

os termos empregados son cuestionables, xa que, segundo afirmou a doutrina, a tutela xudicial efectiva non admite que se ocasione ningún tipo de prexuízo, sexa este proporcionado ou non²⁴. Ao meu xuízo, o que se pretende é que o titular do órgano xudicial realice un labor de ponderación no que se adopte a mellor solución en termos de evitar dilacións indebidas, algo que, non esquezamos, integra o contido do dereito fundamental. Así, partindo de que a tramitación separada implica unha maior carga de traballo para os órganos xudiciais, o que redundará no atraso xudicial, e que a acumulación, en teoría, debería servir para aliviar a conxestión dos xulgados e tribunais, en ocasións, esta decisión pode xerar maiores atrasos polas complicacións intrínsecas que presenta no momento da súa tramitación. Pois ben, a idea sería que unha medida que procura a consecución da tutela xudicial efectiva, ao final non lle xere un menoscabo; noutras palabras, recorrendo á linguaxe coloquial, «que non sexa peor o remedio que a enfermidade». 9.3.- Por último, á marxe das regras contidas nos arts. 25.5 e 25.7 LRXS sobre procesos nos que se reclama polo mesmo accidente de traballo ou enfermidade profesional ou se impugna o mesmo acto administrativo, que funcionan, máis ben, como unhas regras de repartición²⁵ e onde se impón ás partes uns específicos deberes de información cuxo incumprimento non se sabe moi ben os efectos que provoca, xa que non se concretan²⁶, hai que chamar a atención sobre certas previsións contidas no art. 34 LRXS que poden servir para reforzar a institución.

²⁴ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación..., *op. cit.*, p. 2.

²⁵ Entre outros, MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ..., *op. cit.*, p. 11; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, pp. 97-98; DE LAMO RUBIO, J., La reforma..., *op. cit.*, p. 2024 18; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación..., *op. cit.*, p. 2; ÁLVAREZ CORTÉS, J. C., Las modificaciones..., *op. cit.*, p. 132.

²⁶ A pesar do silencio, hai quen sostivo a posibilidade de impoñer a sanción prevista no art. 75.4 LRXS; neste sentido, como MARTÍNEZ MOYA, J., La posición..., *op. cit.*, p. 11; SALINAS MOLINA, F., Reflexión general..., *op. cit.*, p. 11 ou TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 98. Ao meu xuízo, con todo, a solución é discutible, pois tales sancións van ligadas á mala fe ou temeridade.

Por unha banda, a introdución dun novo apartado 34.2 LRXS no que se prevé a suspensión polo tempo imprescindible daquelas actuacións que poidan restar efectividade á decisión de acumular. Iso supón un reforzamento práctico da acumulación subxectiva de accións, pois permite deter as actuacións dos procedementos pendentes (p.e., sinalización conciliación e xuízo), evitando que se chegue á súa celebración antes de que o xuíz adopte a decisión sobre a acumulación²⁷.

Por outra, estaría a relativa á modificación da decisión de proceder á desacumulación, aínda que, en realidade, o resultado non é moi distinto ao sistema existente con anterioridade á reforma, pois tan só se inverten os termos e se formulan en termos de obrigatoriedade. Así, outrora, o precepto indicaba que «*acordada a acumulación poderá deixarse sen efecto se...*», mentres agora se sinala que «*non pode deixarse sen efecto, salvo que...*»²⁸.

3. A INCORPORACIÓN DO PREITO TESTEMUÑA

10.- A segunda peza á que me quero referir neste apartado é a relativa ao procedemento ou preito testemuña. Esta é unha das novidades máis relevantes que trouxo a reforma, chegándose a cualificar por algúns como a medida «máis significativa»²⁹, a «medida estrela»³⁰ ou, incluso «o ansiado dourado»³¹, a cal se articula mediante a introdución dun novo precepto, o art. 86 bis LRXS.

10.1.- A verdade é que non se trata dunha institución enteiramente nova, pois xa viña funcionando no terreo da xurisdición contencioso-administrativa sobre a base do art.

²⁷ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 100; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., *La acumulación...*, op. cit., p. 4; DE LAMO RUBIO, J., *La reforma...*, op. cit., p. 20; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., *La reforma procesal...*, op. cit., p. 3.

²⁸ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 100; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., *La acumulación...*, op. cit., p. 4.

²⁹ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 84; en sentido parecido, GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., *el procedimiento testigo en la jurisdicción social y la litigación en masa*, *El Foro de Labos*, 8 de febreiro de 2024, p. 1., considéraa como a «máis rechamante».

³⁰ DE LAMO RUBIO, J., *La reforma...*, op. cit., p. 22.

³¹ SERRANO ESPINOSA, G. M.^a, *Sobre la eficiencia...*, op. cit., p. 6.

37.2 LXCA, acompañado do réxime da extensión de efectos de sentenzas firmes contido nos art. 110 e 111 LXCA, previsto para materia tributaria, de persoal ao servizo das AA.PP. e, dende o ano 2013, de unidade de mercado; mesmo, *de facto*, algúns xulgados do social víñana empregando por medio do recurso á suspensión³², ou as propias salas dunha «maneira informal».

10.2.- Agora ambas as figuras, preito testemuña e extensión de efectos das sentenzas firmes, incorpóranse tanto na LRXS, de maneira un tanto parca, como na LAC, cuxas previsións, algo máis detalladas sobre a materia, poderían resultar supletorias na orde social, aínda que non é completamente seguro³³, pois o recurso á LAC prodúcese cando a LRXS non regulou algunha cuestión e aquí si que existe esa regulación; con todo, certos aspectos poderían ser «completados», como sucede no caso materia probatoria.

11.- A medida persegue en ambos os casos afrontar os fenómenos de litigación en masa³⁴, algo que, seguramente, teña un maior sentido no terreo civil, onde se vincula ás demandas sobre condicións xerais da contratación, como poden ser as reclamacións sobre cláusulas chan, preitos en materia consumo, responsabilidades respecto os usuarios no tráfico aéreo etc., que no social, cuxa xustificación non se achega³⁵ e onde xa existe unha vía fundamental para a canalización destes fenómenos, a do conflito colectivo, así como a acumulación, ás que agora se unirían como técnicas

³² Neste sentido, por exemplo, TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 140; DE LAMO RUBIO, J., *La reforma...*, op. cit., p. 22.

³³ NOGUEIRA GUASTAVINO, M., *Eficiencia digital...*, op. cit., p. 377.

³⁴ Entre outros, CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia procesal. La implementación del proceso testigo en el enjuiciamiento laboral, *Revista de Derecho Procesal del Trabajo*, vol. 6, nº 7, 2023, p. 25; SALINAS, MOLINA, F., Reflexión general..., op. cit., p. 31; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 119; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., op. cit., p. 1; MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo en la jurisdicción social (Real Decreto-Ley 6/2023, de 19 de diciembre), en VILA TIerno, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, 2024, p. 113.

³⁵ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., op. cit., p. 26.

específicas complementarias estas do preito testemuña e a extensión de efectos³⁶.

11.1.- En todo caso, a súa incorporación podería coaduxuar a incrementar a seguridade xurídica, a economía procesual, así como evitar preitos reiterativos³⁷ e o que se denominou «viaxes a ningunha parte»³⁸. Con todo, talvez introduciuse dunha maneira non suficientemente meditada, pois as reclamacións laborais presentan moitas singularidades que poderían dificultar a tramitación por esta vía³⁹ e, seguramente, dun modo demasiado «mimético» respecto ás previsións fixadas na LXCA.

11.2.- Polo demais, a reforma vai acompañada da modificación «paralela» do recurso de suplicación, concretamente, no relativo á recorribilidade das sentenzas susceptibles de extensión, e en sede executiva, onde se introduce a extensión de efectos de sentenzas firmes, como xa apuntei⁴⁰.

12.- A grandes liñas, o precepto prevé que cando o titular dun órgano xurisdiccional aprecie a existencia de casos similares que pendan ante el, e non sexa posible a acumulación – así pois, trátase dun mecanismo subsidiario, aínda que o órgano goce dunha marxe con certa discrecionalidade-, tramitará un ou varios con carácter preferente, previa audiencia das partes por cinco días, e suspenderá os demais. A partir de aí, e unha vez firme a sentenza do preferente, quen iniciou os procesos suspendidos pode desistir do seu, renovalos ou solicitar a extensión de efectos. Así pois, destas previsións podemos deducir a concorrencia dos seguintes requisitos.

³⁶ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 26; MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 116.

³⁷ MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ..., *op. cit.*, p. 36; MOYA AMADOR, R., El proyecto de ley..., *op. cit.*, p. 13; SALINAS, MOLINA, F., Reflexión general..., *op. cit.*, p. 31; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 119; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 2; NOGUEIRA GUASTAVINO, M., Eficiencia digital..., *op. cit.*, p. 377.

³⁸ A expresión en SALINAS MOLINA, F., Reflexión..., *op. cit.*, p. 15; na mesma liña, TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 140.

³⁹ Respecto diso, véxase. MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 116.

⁴⁰ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 119.

12.1.- O primeiro deles sería a pendencia ante o mesmo titular dun órgano xudicial -xuíz, xuíza ou tribunal- dunha pluralidade de casos similares. A norma refírese a que as causas pendan ante un mesmo titular -p.e., o xulgado nº 12 ou o nº 14 dunha determinada circunscrición- e non ante un mesmo órgano -p.e., os xulgados do social de Valencia ou os de Córdoba⁴¹.

A pesar de que hai quen propuxo interpretalo nun sentido amplo e considerar que o precepto se refire en realidade a un mesmo órgano, ao meu xuízo, iso non resulta posible, pois supoñería unha certa quebra da independencia xudicial e polo propio funcionamento do preito testemuña, xa que os procesos non preferentes se suspenden e un xuíz non pode decretar a suspensión daquilo para o que non é competente. Nesta liña sinalouse que para tales casos de distintos órganos pertencentes a unha mesma circunscrición existe a acumulación de procesos vía art. 29 LRXS⁴².

A partir de tal afirmación, propúxose para facilitar o uso da figura que o xuíz que acumulou os procesos proceda á súa desacumulación; unha vez desacumulados, o titular dun órgano tería ante si distintos preitos coincidentes dos que sería competente, co que se cumpriría o requisito da pendencia⁴³. Con todo, a pesar do suxestivo da proposta, eu non creo que iso sexa posible, pois, á marxe de que unha posible vulneración do dereito ao xuíz predeterminado pola lei e o complexo que resultaría, se se desacumula, o asunto debería volver a quen se lle quitara.

12.2.- O segundo requisito consistiría na existencia dunha identidade de obxecto nos distintos procesos, isto é, que se estea a impugnar a mesma ou análoga decisión.

A norma non especifica o número de procesos que deben presentar a sinalada identidade; tan só menciona que haxa unha pluralidade, podéndose valorar na súa concreción non só un criterio numérico, senón tamén atender as

⁴¹ Neste sentido, GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo ..., *op. cit.*, p. 2.

⁴² GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 2.

⁴³ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo ..., *op. cit.*, p. 2.

circunstancias concorrentes, como, por exemplo, que se prevea a formulación de máis casos similares nun futuro⁴⁴. Tampouco concreta os criterios de identidade. En efecto, así como na orde civil restrínxese ás accións individuais en materia de condicións xerais da contratación, na orde social non hai unha delimitación material definida⁴⁵, polo que podería formularse respecto de calquera materia que integre as competencias da xurisdición laboral. Así, aínda que se vinculou ou exemplificou coa impugnación de decisións empresariais que pola razón que sexa non van ao proceso de conflito colectivo⁴⁶, o certo é que cabe imaxinar outras situacións que superan o universo empresarial. Neste sentido, pensemos en certas cuestións de seguridade social, como as que se suscitaron sobre os complementos por achega demográfica en invalidez/xubilación dos homes a quen se lles denegara⁴⁷. O recurso á xurisprudencia emanada da sala terceira en interpretación do art. 37 LXCA permítenos concretalo en que haxa unha identidade de pretensións cunha *causa petendi* coincidente⁴⁸.

12.3.- En terceiro lugar, tamén se esixe a existencia dunha identidade subxectiva, isto é, na parte demandada. E coidado aquí, porque non se require unha identidade de demandados,

⁴⁴ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 35; MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 120.

⁴⁵ TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 118.

⁴⁶ Así, TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia ...*, *op. cit.*, p. 119; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 1.

⁴⁷ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 116.

⁴⁸ SsTS (3^a) do 4 de decembro de 2006, rec. 6198/2003 e rec. 6267/2003, nas que se indica: «a identidade de obxectos implica unha identidade de pretensións, con igual causa petendi, formuladas contra a mesma ou distintas, pero iguais, disposicións, actos ou actuacións administrativas, formuladas por persoas distintas en procesos diferentes. O relevante do obxecto do litixio é que presente as suficientes coincidencias para permitir a extensión a todos os procesos do decidido nun dos resoltos con prioridade; e para iso o decisivo é que concorden os fundamentos substanciadores das pretensións dos actores e por tanto o debate sobre o que debe pronunciarse a sala»; nesta liña, ATS (3^a) do 28 de maio de 2024, rec. 87/2023.

senón unha identidade da parte demandada⁴⁹. Así pois, non se trata dunha identidade total, algo moi importante no proceso laboral, dada a frecuencia de situacións litisconsorciais⁵⁰.

12.4.- Por último, resulta necesario que se trate de procesos non acumulables, o que se coñece como o carácter subsidiario á acumulación desta figura⁵¹. Así pois, tan só cabe para supostos non susceptibles de acumulación ou que non puidesen acumularse, por exemplo, polos eventuais prexuízos á tutela xudicial efectiva. Neste sentido, pénsese que a acumulación con frecuencia provoca a existencia dun proceso dificilmente xestionable e, por suposto, unha maior lentitude nas actuacións⁵², ao que debe engadirse que o dito instituto non vai acompañado de preferencia, a diferenza do proceso de conflito colectivo e do preito testemuña.

En todo caso, ese carácter subsidiario levou a que nos primeiros comentarios á norma se auspiciase un curto percorrido á institución sobre a base de que a reforma potenciou a acumulación e a «competencia» co proceso de conflito colectivo⁵³ cuxas sentenzas gozan dunha prexudicialidade case normativa⁵⁴.

Ao meu xuízo, con todo, non é tan reducido, pois, por unha banda, a norma alude a procesos non acumulables, pero tamén a que non puideron acumularse, algo que, por exemplo, pode suceder polo momento procesual en que se formula ou por estimar o órgano xurisdiccional que non procedía a acumulación dada a concorrencia de eventuais prexuízos á tutela xudicial efectiva, pois non esquezamos as dificultades de tramitación intrínsecas a toda acumulación e

⁴⁹ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 36; MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 120.

⁵⁰ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 120.

⁵¹ Por todos, CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, pp. 37-38.

⁵² GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 2.

⁵³ Entre outros, MOYA AMADOR, R., "El proyecto de ley...", *op. cit.*, p. 15; SERRANO ESPINOSA, G. M.^a, Sobre la eficiencia..., *op. cit.*, p. 6; DE LAMO RUBIO, J., La reforma..., *op. cit.*, p. 23; NOGUEIRA GUASTAVINO, M., Eficiencia digital..., *op. cit.*, pp. 377-378.

⁵⁴ DE LAMO RUBIO, J., La reforma..., *op. cit.*, p. 23.

o feito de que carece de preferencia⁵⁵. Doutra banda, polas limitacións da modalidade de conflito colectivo que non serve, por exemplo, para tramitar conflitos plurais e que, adicionalmente, non pode ser instado por calquera suxeito, senón tan só por certos lexitimados colectivos⁵⁶ e, ademais, na medida en que decidan incoalo.

13.- Á vista da concorrencia de tales requisitos, o órgano competente selecciona preceptivamente un/varios destes procesos e deberá tramitalo con carácter preferente, suspendendo o curso dos demais.

13.1.- Esta actuación prodúcese de oficio por parte do órgano xurisdiccional e presenta un carácter obrigatorio⁵⁷, isto é, non hai marxe á súa adopción na medida en que concorran os requisitos legais. Iso non altera a natureza dispositiva do proceso⁵⁸. Neste sentido, obviamente, seguirá sendo posible para as partes desistir, renunciar ou achantar; e se iso se producise, e afectase o proceso seleccionado como preito testemuña, habería que seleccionar un novo⁵⁹. Tan só implica que o proceso seleccionado se tramita con carácter preferente, algo que xerou dúbidas sobre se a preferencia opera respecto dos suspendidos ou presenta un alcance xeral⁶⁰. Ao meu xuízo, claramente é o segundo, pois a primeira opción vai implícita; ademais, trata de compensar o prexuízo temporal que sofren as partes do proceso suspendido; en fin, o recurso á LAC, en concreto, ao art. 438 bis, creo que asegura aínda máis esta opción.

13.2.- Polo que respecta ao criterio selectivo baséase na orde cronolóxica de presentación, un criterio moito máis claro que o presente na LXCA e a LAC que gardan silencio en relación

⁵⁵ Respecto diso, véxase. CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 39; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal..., *op. cit.*, p. 5.

⁵⁶ Nesta liña, MARTÍNEZ MOYA, J., "La posición del CGPJ...", *op. cit.*, p. 36; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 3.

⁵⁷ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 39; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo ..., *op. cit.*, p. 2.

⁵⁸ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 41.

⁵⁹ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 121.

⁶⁰ Respecto diso, véxase. GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 3.

a iso⁶¹, o que xerou non pouca litixiosidade ao respecto, segundo se aprecia no labor desenvolvido pola sala terceira, na que tan só no período comprendido entre xaneiro e maio de 2024 hai máis de medio centenar de autos resolvendo este tipo de cuestións⁶².

14.- As previsións sobre a tramitación son ben parcas. En todo caso, parece conveniente subliñar que non estamos, a pesar da rúbrica, ante un tipo de procedemento distinto, ante unha modalidade procesual, senón ante unha técnica de tramitación⁶³; así pois, haberá que aterse ás regras que disciplinan o proceso ordinario ou a modalidade que se trate e, sobre elas, aplicar as previsións propias do procedemento testemuña.

14.1.- Polo momento, indícase a necesidade de que antes de adoptar a decisión dea previa audiencia ás partes por prazo común de cinco días. A pesar de que sistemática e literalmente parece que se trate das partes do proceso preferente, ao meu xuízo, deberían ser tamén as dos procesos que vaian ser suspendidos, segundo defendeu a doutrina⁶⁴; de feito, esta é a audiencia que ten maior sentido. Polo que respecta ao obxecto da audiencia, aínda que inicialmente puidese parecer que se restrinxa a determinar a concorrencia ou non dos requisitos para adoptar a decisión de tramitar un preito como testemuña e suspender o resto, parece conveniente estendelo a cuestións relacionadas co fondo⁶⁵, tal e como se aprecia na interpretación efectuada pola sala terceira do TS ao fío do art. 37 LXCA⁶⁶.

⁶¹ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 3.

⁶² Entre outros moitos, AaTS (3ª) do 28 de maio de 2024, rec. 87/203, do 19 de abril de 2024, rec. 131/2023, do 18 de abril de 2024, rec. 250/2023, do 17 de abril de 2023, rec. 160/2023, ou do 31 de xaneiro de 2023, rec. 192/2023.

⁶³ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal..., *op. cit.*, p. 4.

⁶⁴ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 3.

⁶⁵ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.ª, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, pp. 42-43; MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 122; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal..., *op. cit.*, p. 5.

⁶⁶ Respecto diso, hai numerosos autos da sala terceira (entre outros, AATS do 8 de novembro de 2023, rec. 1008/2022, do 16 de novembro de 2023, rec. 866/2022; do 31 de xaneiro de 2024, rec. 245/2023, do 17 de abril de 2024, rec. 171/2023 ou do 28 de maio de 2024, rec. 116/2023) nos que implicitamente se acepta tal posibilidade, pois afirman que «o risco de que

14.2.- A norma garda silencio sobre a recorribilidade desta decisión, a diferenza da LAC na que se prevé a apelación e, ademais, con carácter preferente; en todo caso, cabe aplicar a regra xeral recollida no art. 186.2 LRXS e aceptar a reposición⁶⁷, por exemplo, sobre a base de que non concorre a necesaria identidade, a existencia de circunstancias particulares que xustifican a tramitación separada ou a necesidade de seleccionar outro preito como testemuña. Polo demais, esta é a postura que se aprecia na sala terceira do TS⁶⁸.

14.3.- A partir de aí, tramítase o proceso ou os procesos preferentes e, cando a sentenza -sempre recorrible en suplicación tras a modificación do 191.3.b LRXS- sexa firme, déixase constancia dela nos procesos suspendidos⁶⁹ e notifícase ás partes destes para que os demandantes poidan no prazo de cinco días decidir algunha das tres posibilidades que se analizarán enseguida.

15.- A notificación á que se acaba de facer alusión indica a quen ocupe a posición de demandante que pode continuar co proceso, desistir ou solicitar a extensión de efectos. A pesar de que a notificación se efectúe a todas as partes, as posibilidades indicadas están abertas tan só aos demandantes; noutras palabras, non existe unha sorte de acción de xactancia. Na LAC iso vai precedido dunha providencia na que o órgano xurisdiccional indica se considera procedente ou non continuar co proceso suspendido, segundo resolverse ou non a sentenza testemuña todas as cuestións que no suspendido se formulaban. Isto, en cambio, non

a resolución do preito esixa a valoración circunstanciada de certos elementos de feito exclusivos da empresa recorrente pode evitarse mediante o trámite previsto no art. 37.3».

⁶⁷ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 122.

⁶⁸ Así, entre outros, AATS do 8 de novembro de 2023, rec. 869/2022, do 16 de novembro de 2023, rec. 8732022; do 31 de xaneiro de 2024, rec. 124/2023, do 17 de abril de 2024, rec. 111/2023 ou do 28 de maio de 2024, rec. 96/2023.

⁶⁹ Respecto diso, mostráronse críticos coa redacción, entre outros, DE LAMO RUBIO, J., L reforma..., *op. cit.*, p. 23; SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 14.

aparece na LRXS, onde tan só se alude ás tres posibilidades indicadas.

15.1.- A primeira opción, segundo se anunciou, sería levar a cabo unha desistencia, seguramente cando á luz da sentenza se aprecie que non hai visos de prosperar⁷⁰, salvo que a parte considere tan «feble» a fundamentación da sentenza testemuña como para albergar esperanzas de convencer ao órgano sentenciador dun cambio de criterio⁷¹.

En todo caso, a opción pola desistencia parece que será máis evidente cando a sentenza de instancia denegatoria fose confirmada polo Tribunal Superior de Xustiza ou o Tribunal Supremo ou cando o recoñecemento inicial dado na instancia fose revogado en suplicación ou casación⁷². Ou, polo menos, iso se espera na mente do lexislador, moi apegado ás solucións da LXCA e da LAC, pero esquecendo que no proceso laboral non está o hándicap das costas que se poden derivar no proceso contencioso ou no proceso civil, á luz do 438 bis LAC, cando se lle indicou ao demandante que non parece oportuno a continuación do proceso. Neste sentido, téñase en conta a experiencia da suplicación e o volume de recursos interpostos pola parte laboral que con relativa frecuencia acceden a el sen visos de prosperar, precisamente, pola ausencia de costas.

15.2.- A segunda opción sería a de continuar co procedemento e, en tal caso, seguiranse as canles habituais ata que se dite sentenza, a cal debería coincidir coa ditada no preito testemuña, salvo que concorran alegacións diversas. Esta continuación podería ter sentido, por exemplo, se no preito testemuña se apreciou caducidade ou prescripción; ou, en xeral, cando presente algún tipo de singularidade⁷³.

Aínda que dixen que non está o hándicap das costas, si que estaría o da posible imposición de multa por temeridade⁷⁴,

⁷⁰ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 2

⁷¹ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal..., *op. cit.*, p. 5

⁷² GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal..., *op. cit.*, p. 5.

⁷³ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo..., *op. cit.*, p. 123.

⁷⁴ MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo ..., *op. cit.*, p. 123.

aínda que a súa imposición non resulta para nada frecuente nin habitual.

Se a solicitude de continuar se denegase, a resolución a adoptar sería un auto, o cal sería recorrible primeiro en reposición e, posteriormente, en suplicación ou casación con apoio no art. 191.4.c) LRXS, pois determina unha finalización anticipada do preito.

15.3.- Por último, podería solicitar a extensión de efectos prevista no art. 247.ter LRXS á que aludirei en breve e que se articula en dúas fases, unha primeira na que se declara a aplicación do resolto no procedemento testemuña no suspendido e a execución propiamente dita. Se a solicitude se rexeitase, algo que parece difícil imaxinar, o normal sería reabrir o proceso suspendido; se se admitise, a demandada poderá recorrer en reposición e posterior suplicación ou casación, segundo os casos.

15.4.- A norma garda silencio para os casos nos que os demandantes dos procesos suspendidos non se pronuncian e, en consecuencia, non elixen ningunha das opcións sinaladas. Pois ben, en tales casos, entendo que en consonancia co que sucede con outros supostos de inactividade (requirimentos de corrección, non comparecencia etc.) a solución debería ser telo por desistido.

16.- En fin, non querría pechar este apartado sen sinalar que a virtualidade práctica da figura parece un tanto incerta polas limitacións ás que fun aludindo. En todo caso, non quero deixar de destacar o sacrificio que dende a perspectiva do dereito á tutela xudicial efectiva impón respecto a quen ve o seu proceso suspendido. Así, de entrada, por moito que se queira paliar co carácter preferente, estes suxeitos ven paralizada a solución da súa situación ata que a sentenza da testemuña alcanza firmeza⁷⁵; por outra banda, en termos do exercicio do dereito de defensa, porque en certo xeito «asumen» a estratexia e formulación que efectúe o intervinente no preito testemuña; finalmente, cun agravante adicional: os titulares do preito suspendido non teñen á súa disposición o instituto da execución provisional.

⁷⁵ CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia..., *op. cit.*, p. 34; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo..., *op. cit.*, p. 4.

4. A EXTENSIÓN DE EFECTOS

17.- A regulación do preito testemuña sitúanos na pista da terceira peza da reforma na que me quero deter, isto é, a extensión de efectos que aparece regulada, con carácter xeral, no art. 247.bis) LRXS, así como no art. 247 ter LRXS para o caso específico do preito testemuña, novamente en paralelo á LXCA, en concreto, arts. 110 e 111⁷⁶.

4.1. A EXTENSIÓN DE EFECTOS DO ART. 247.BIS LRXS

18.- De entrada, o art. 247.bis LRXS permite estender os efectos dunha sentenza firme que recoñecese unha situación xurídica individualizada a favor dunha persoa ou varias se se dan determinadas circunstancias. Ao meu xuízo, seguramente esta figura poida resultar moito máis relevante que a do preito testemuña e, como afirmou o prof. Goerlich, fai boa a expresión esa de «non hai inimigo pequeno». A figura, segundo destacou con insistencia a xurisprudencia da Sala Terceira, procura evitar tramitacións «repetitivas»⁷⁷.

19.- A lectura do precepto antedito permite identificar a existencia dunha serie de presupostos e de requisitos esixidos pola norma para a procedencia da extensión; en concreto, ao meu xuízo, hai dous presupostos e tres requisitos.

19.1.- Polo que respecta aos presupostos, de conformidade co art. 247 bis LRXS polo momento requírese a existencia dunha sentenza firme e estimatoria. Así mesmo, se estivéssemos ante unha sentenza parcialmente estimatoria, tamén será posible a extensión parcial. Pola contra, se a sentenza fose desestimatoria, non cabería a extensión por parte do demandado, pois non se creou ningunha situación xurídica individualizada⁷⁸. Iso introdúcenos no segundo

⁷⁶ A reconstrución dos antecedentes normativos pode verse de maneira condensada no magnífico traballo de SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos» en el proceso laboral. Una primera aproximación, *Diario La Ley*, 10471, 2024, p. 5.

⁷⁷ Entre outras moitas, SsTS (3ª) do 15 de novembro de 2023, rec. 3277/2020, do 18 de novembro de 2022, rec. 2286/2020 ou do 24 de outubro de 2022, rec. 4009/2020.

⁷⁸ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 8.

presuposto, o recoñecemento dunha situación xurídica individualizada. No terreo da xurisdición contencioso-administrativa, o art. 31 LXCA permite deducir o significado deste presuposto con sinxeleza, pois ao tratar o que o demandante pode pretender, concíbeo en contraposición ás pretensións que perseguen a declaración de non conformidade a dereito e, no seu caso, anulación, de actos e disposicións de carácter xeral. Pois ben, no proceso social, non hai un precepto aclaratorio, pero tampouco estamos ante unha expresión descoñecida, xa que está presente no art. 151.9.c) LRXS ao fío da sentenza estimatoria que se dite no proceso de impugnación de actos administrativos en materia laboral e Seguridade Social diferentes aos prestacionais; tamén aparece no art. 192.4 LRXS ao regular a determinación da contía do proceso a efectos de acceso á suplicación. En definitiva, inclúe toda sentenza que supoña o recoñecemento dun dereito, a condena ao pago dunha cantidade ou o recoñecemento dunha prestación⁷⁹.

19.2.- Por outra banda, o art. 247 bis LRXS permite considerar que, para a procedencia da extensión, ademais dos presupostos anteriores, esíxense a concorrencia de tres requisitos distintos.

En primeiro lugar, que a situación xurídica do solicitante sexa idéntica á dos favorecidos pola sentenza cuxa extensión se solicita. Respecto diso, cabe traer a colación a xurisprudencia contenciosa⁸⁰ que esixe a identidade, sen que sexa suficiente estar ante unha situación parecida ou similar⁸¹; ou, en termos doutrinais, «absoluta»⁸²; con todo, tamén precisou que o requisito se esixe nun sentido substancial -isto é, relativo á existencia dunhas mesmas circunstancias de feito e de pretensións xurídicas-, sen que as diferenzas en elementos accidentais, como poden ser datas, períodos, contías ou lugares, a exclúan⁸³. Así entendida, seguramente sexan

⁷⁹ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión de efectos de una sentencia firme en la jurisdicción social, *El Foro de Labos*, 15 de febreiro de 2024, p. 2; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma..., *op. cit.*, p. 6.

⁸⁰ STS (3ª) do 24 de outubro de 2007, rec. 3126/2006.

⁸¹ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 10.

⁸² GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 2.

⁸³ ATS (3ª) do 17 de febreiro de 2023, rec. 646/2017.

extrapolables os criterios elaborados ao fío dos requisitos de identidade no caso do RCUD, aínda que en lugar de comparar sentenzas, compárase unha sentenza e unha situación fáctica⁸⁴. Por outra banda, a identidade ha de ser «evidente», segundo apuntou tamén a xurisprudencia contenciosa, recaendo a carga da proba sobre o solicitante⁸⁵.

En segundo lugar, que o órgano sentenciador fose tamén competente por razón do territorio para recoñecer esta situación. A pesar da literalidade da norma, a referencia ao órgano sentenciador debe entenderse efectuada ao que foi competente na instancia, con independencia de que, por hipótese, a situación xurídica individualizada fose recoñecida en vía de recurso por un TSX ou o TS⁸⁶. A interpretación da sala terceira vai nesa dirección: aínda que algúns autos atribúsen ao TS a competencia para declarar a extensión, tratábase de casos nos que a sentenza cuxa extensión se solicitaba fora ditada polo propio TS; de feito, cando se lle formulou a extensión dunha sentenza que resolveu un recurso de casación en sentido estimatorio indicou que a competencia corresponde ao órgano de instancia⁸⁷. Así mesmo, esta reinterpretación do precepto resulta coherente coa localización sistemática do precepto en sede de execución, onde a regra xeral do art. 237 LRXS é atribuíla ao órgano que coñeceu do asunto na instancia⁸⁸. Por outra banda, debe subliñarse que a decisión sobre a competencia territorial deixa sentir efectos aquí. E é que, segundo cal sexa, tratándose de empresas grandes con diferentes centros de traballo dispersos pola xeografía nacional, facilita ou dificulta a extensión: a opción polo domicilio do demandado, facilítaa; a do lugar de prestación, dificultaa⁸⁹.

⁸⁴ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 10.

⁸⁵ Respecto diso, remítome a SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 10.

⁸⁶ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 2; SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 7.

⁸⁷ Ambos os aspectos en SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 7, quen achega un nutrido número de pronunciamentos no devandito sentido aos cales me remito.

⁸⁸ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 2.

⁸⁹ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 2.

Por último, que se solicite no prazo dun ano dende a última notificación da sentenza a quen foi parte. Respecto diso, débese indicar que se trata dun prazo de caducidade⁹⁰, onde o *dies a quo* non é dende que se tivo coñecemento, senón dende que se produciu a notificación.

Iso non supón resucitar os prazos de prescrición nin de caducidade das accións; noutras palabras, pódese solicitar no prazo dun ano, iso si, mentres a acción ou reclamación siga viva⁹¹. Precisamente esta última consideración supoñerá unha importante traba práctica á utilización da figura vista a situación actual de sobrecarga de traballo na que se atopan os órganos de instancia.

Doutra banda, suscita problemas de dereito transitorio, pois claramente inclúe as sentenzas que adquiren firmeza tras o 20 de marzo de 2024, momento de entrada en vigor da reforma neste punto; agora ben, segundo destacou a doutrina, non queda claro que sucede coas que adquiriron firmeza antes da entrada en vigor da norma cando aínda non pasou un ano dende a consecución, nin, en caso de resultar aplicable a previsión, o ano, nestes casos, sería dende a súa firmeza ou dende o 20 de marzo de 2024⁹². Aquí bótase en falta unha disposición de dereito transitorio máis precisa que a existente.

En efecto, a Disposición Transitoria 2ª RDL 6/2023, do 19 de decembro, establece que *«As previsións recollidas polo libro I do presente real decreto-lei serán aplicables exclusivamente a procedementos xudiciais incoados con posterioridade á súa entrada en vigor, salvo que neste se dispoña outra cousa»*. O libro I é o destinado á reforma da materia procesual (dixitalización e reformas da LXCA, LECRIM, LAC e LRXS). Pois ben, no terreo civil e en relación coas modificacións operadas no recurso de apelación, as audiencias provinciais están a interpretar que a nova regulación daquel tan só se aplica para os procedementos que se incoaron *ex novo* con posterioridade ao 20 de marzo de 2024. Así as cousas, podería pensarse que tamén a

⁹⁰ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma..., *op. cit.*, p. 6; SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 11.

⁹¹ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 2.

⁹² GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 5.

extensión de efectos só vai ser posible respecto daquelas sentenzas firmes que fosen ditadas en procedementos iniciados con posterioridade á data sinalada.

Agora ben, ao meu xuízo, esta interpretación resulta discutible, pois, de entrada, a Exposición de Motivos do RDL claramente apunta a que a DT 2ª vén referida tan só ás cuestións vinculadas á dixitalización, de maneira que un proceso que fose iniciado cunha tramitación «tradicional» non tivese que verse «adaptado» durante o seu desenvolvemento en calquera instancia. Certamente, a Exposición de Motivos non é unha norma xurídica, aínda que proporciona unha importante guía para a exexeses das normas. En todo caso, e á marxe do anterior, considero que a DT 2ª non incide na extensión de efectos, pois esta, en si mesma, sempre será incoada con posterioridade á entrada en vigor da norma (de feito, antes non existía), aínda que o seu «presuposto» sexa unha sentenza previa. Pois ben, unha vez abandonado o recurso da DT 2ª RDL para resolver o problema, deberíamos estar á regra xeral do art. 2 LAC, de conformidade coa cal *tempus regis actum*. En fin, a propia finalidade da norma avala esta idea, así como o interese subxacente de impulsar as decisións automatizadas, xa que se o que se persegue é desconxestionar o colapso xudicial por estes medios, a medida serviría de pouco se hai que esperar para a súa posta en práctica á firmeza de sentenzas ditadas en procedementos incoados tras o 20 de marzo de 2024.

20.- O procedemento (incidental) resulta relativamente sinxelo e estrutúrase ao redor de tres momentos fundamentais.

20.1.- De entrada, o interesado presenta ante o órgano competente un escrito, razoado segundo indica o propio precepto, que irá acompañado dos documentos que acrediten a identidade de situacións e a non concorrencia das circunstancias previstas no apartado cinco determinantes da non extensión, isto é, as causas de desestimación. Polo que respecta ao órgano, a pesar da literalidade do precepto, que apunta cara ao que ditou a resolución cuxos efectos se pretenden estender, parece conveniente, como xa sinaléi, efectuar unha relectura que nos leve ao órgano que coñeceu

do asunto na instancia, en coherencia co art. 237 LRXS⁹³. En canto ás causas de desestimación, o art. 237.5 LRXS menciona tres.

En primeiro lugar, que haxa cousa xulgada. E é que o carácter excepcional que presenta a extensión de efectos non debe chegar ao punto de «socavar a cousa xulgada material» tan ligada á seguridade xurídica⁹⁴ xa alterada de seu⁹⁵; así, se o asunto xa foi obxecto de solución no pasado, non cabe formular a extensión. Doutra banda, aínda que o precepto non o prevexa, parece que a mesma solución debería defenderse no caso da litispendencia⁹⁶. A LXCA permite alcanzar esta solución mediante unha interpretación combinada dos arts. 111 e 69.

En segundo lugar, tamén se desestimaría o incidente cando a doutrina determinante do fallo fose contraria á doutrina do TS ou, na súa falta, á da sala do TSX territorialmente competente. As primeiras lecturas da norma apuntaron cara ao quimérico desta causa de desestimación, pois implicaría recoñecer que ao ditarse a resolución cuxos efectos se pretende estender incorreuse nun erro⁹⁷; non obstante, seguramente a norma está a pensar que ese desaxuste é sobrevido por ditarse a sentenza do TSX ou do TS con posterioridade á sentenza cuxos efectos se pretende estender. A partir de tal consideración, o que se persegue, segundo destacou a xurisprudencia contenciosa⁹⁸ e subliñou a doutrina⁹⁹ é evitar que un criterio erróneo ou cuestionable poida multiplicar os seus efectos, é dicir, se torne «viral»¹⁰⁰.

⁹³ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., LA «extensión de efectos»..., *op. cit.*, pp. 7 e 10.

⁹⁴ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., LA reforma..., *op. cit.*, p. 7.

⁹⁵ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 6.

⁹⁶ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma..., *op. cit.*, p. 7; na mesma liña, SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 12 con apoio en abundante xurisprudencia contenciosa.

⁹⁷ GARCÍA MURCIA, J., Las leyes de eficiencia..., *op. cit.*, p. 79; TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, *op. cit.*, p. 128.

⁹⁸ Entre outras, SsTS (3ª) do 11 de xaneiro de 2024, rec. 1733/2021 ou do 15 de novembro de 2023, rec. 3277/2020.

⁹⁹ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 13.

¹⁰⁰ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma..., *op. cit.*, p. 7.

Aínda que a norma aluda á xurisprudencia e á doutrina reiterada da sala do TSX correspondente á circunscrición do xulgado, a Sala Terceira, en interpretación do paralelo art. 110 LXCA, considerou de maneira reiterada, por unha banda, que a xurisprudencia o é no sentido do art. 1.6 CC e, por outra, que non estamos ante un *numerus clausus*, senón *apertus*, de maneira que, a pesar de non contemplarse, o mesmo efecto provoca a xurisprudencia emanada do TXUE, TEDDHH ou do TC¹⁰¹.

Finalmente, tamén determina a desestimación o feito de que se ditase para o interesado resolución que causase estado en vía administrativa, for consentida e firme por non impugnala xudicialmente. Novamente estamos ante unha translación das previsións da LXCA, concretamente de algo introducido no ano 2003. E é que, no fondo, como viña sinalando a xurisprudencia contenciosa, a existencia dunha resolución administrativa firme rompe a identidade e impide a extensión¹⁰².

20.2.- Unha vez presentado o escrito, o órgano dá traslado á outra parte e aos posibles responsables subsidiarios para que no prazo de quince días poidan efectuar alegacións e achegar os antecedentes que estimen oportunos; se se tratase dunha entidade do sector público, debería achegar o informe de viabilidade. Se non se acepta a extensión solicitada, ponse de manifesto o resultado das actuacións ás partes para que presenten alegacións en cinco días, salvo que o órgano decida que se tramite pola vía incidental do art. 238 LRXS, polo tipo de alegacións, a necesidade de practicar proba etc.

A decisión adóptase mediante auto no que se decide se se estima ou non a extensión, sen que caiba recoñecerse unha situación distinta. O testemuño dese auto permite instar a execución, sendo ese auto o título executivo. A partir de aí empezaría propiamente a execución; de feito, como sinalou

¹⁰¹ Neste sentido, hai máis de 200 pronunciamentos nos últimos dous anos, entre eles, SsTS do 11 de xaneiro de 2024, rec. 1733/2021, do 15 de novembro de 2023, rec. 3277/2020, de de o 18 de novembro de 2022, rec. 2286/2020 ou do 24 de outubro de 2022, rec. 4009/2020.,

¹⁰² SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, pp. 14-15.

a doutrina, a extensión máis parece un proceso declarativo¹⁰³.

Nalgúns casos esta decisión queda en suspenso. Así sucede cando a resolución que se quere estender está recorrida en revisión ou se formulou a nulidade de actuacións. Así mesmo, tamén se prevé a suspensión para os casos en que estea pendente un RCUD no que a decisión poida ser contraria á doutrina da sentenza cuxa extensión se pretende. En fin, ao anterior a xurisprudencia contenciosa engadiu os casos en que estea pendente unha solución do TXUE ou do TC que poida ter repercusión na materia¹⁰⁴.

20.3.- O auto que resolve a extensión pódese recorrer nos termos previstos no propio precepto, isto é, seguindo o réxime dos autos ditados en execución de sentenzas¹⁰⁵.

4.2. A EXTENSIÓN DE EFECTOS NO ART. 247 TER LRXS

21.- Á marxe do anterior, o 247 ter LRXS regula un segundo tipo de extensión neste caso para os supostos en que se solicitou un procedemento testemuña e a parte non optou por desistir nin continuar. As previsións son similares ás recollidas no 247 bis, aínda que parece algo máis automática¹⁰⁶.

21.1.- Así, unha vez solicitada, a extensión será acordada salvo que, por unha banda, se dean as circunstancias do 247 bis.5 LRXS; por outra, cando concorra algunha causa de inadmisibilidade propia do proceso suspendido que impida o recoñecemento da situación xurídica individualizada.

21.2.- Por outra banda, tamén aquí se recolle a posible suspensión do incidente por pendencia dun RCUD, tal e como sucede no 247.bis.6 LRXS, aínda que aquí non se previu parar o caso de instarse a nulidade de actuacións ou a revisión.

5. O PROCEDIMENTO MONITORIO

¹⁰³ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 4.

¹⁰⁴ Entre outras, STS (3ª) do 15 de novembro de 2023, rec. 3277/2020.

¹⁰⁵ Respecto diso, véxase. GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión..., *op. cit.*, p. 5.

¹⁰⁶ SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos»..., *op. cit.*, p. 6.

22.- A última peza á que me quero referir é a relativa ao procedemento monitorio. A incorporación deste procedemento no ámbito laboral é algo relativamente recente, en concreto, produciuse coa aprobación da LRXS no ano 2011. Neste sentido, seguindo o ronsel do proceso civil, unha das grandes novidades da LRXS consistiu en disciplinar esta canle procedemental co obxectivo de resolver determinadas reclamacións de cantidade dunha forma rápida e sinxela.

22.1.- A pesar do interese do lexislador en incorporar o proceso monitorio ao ámbito laboral, así como o espertado en sede doutrinal, o certo é que non tivo o éxito que se esperaba, algo que xa se constatou nos primeiros anos de vixencia da LRXS¹⁰⁷.

22.2.- Con todo, a confianza no papel que podería desempeñar este proceso en termos de axilizar a Administración de Xustiza persiste no lexislador. Agora ben, tendo en conta as limitacións que o modelo descrito presentaba, os movementos de reforma máis recentes puxeron nel o seu punto de mira. Así, por unha banda, a medida 6.21 do plan de choque elaborado polo CGPJ en 2020 aludía á modificación do proceso monitorio nuns termos que non acababan de liquidar as dificultades da lexislación vixente¹⁰⁸. Por outra, o proxecto de Lei de eficiencia procesual tamén incidía na redacción do art. 101 LRXS modificando algúns aspectos fundamentais que deberían coaduxuar a «insuflar» unha nova vida a este proceso¹⁰⁹.

¹⁰⁷ Respecto diso, véxase. NORES TORRES, L. E., *Configuración y reforma del proceso laboral. Una justicia para el siglo XXI*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2024, pp. 296-297.

¹⁰⁸ Respecto diso, véxase. ESTEVE SEGARRA, A., El plan de choque del Consejo General del Poder Judicial: ¿una solución al desuso del procedimiento monitorio laboral?, en SALA FRANCO, T. (Dir.), *Problemas actuales del proceso laboral. Homenaje al profesor José M.ª Goerlich Peset con ocasión de sus 25 años como Catedrático*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2020, pp. 403 y ss.

¹⁰⁹ A expresión en SERRANO ESPINOSA, G. M.ª, Sobre la eficiencia..., *op. cit.*, p. 7. Doutra banda, sobre o contido da reforma neste punto, SALINAS MOLINA, F., Reflexión general..., *op. cit.*, pp. 32-33; LAFUENTE SEVILLA, R., El papel del letrado de la Administración de Justicia en el proceso social: puntos críticos y propuestas de reforma, *Cuadernos Digitales de Formación*, nº 38, 2021, pp. 10-11.

22.3.- E isto é, en gran medida, o que recolleu o RDL 6/2023, cuxo art. 104, punto vinte e dous, afronta a modificación deste proceso. Así, polo momento, a reforma incrementa a contía de 6.000 a 15.000 euros, o que supón ampliar o ámbito obxectivo do proceso. Por outra banda, suprime a necesidade de satisfacer a conciliación ou mediación previa cuxa repercusión en termos de simplificación e celeridade resulta evidente. Igualmente, desaparece a esixencia de que resulte posible proceder á notificación polos procedementos dos arts. 56 e 57 LRXS, unha previsión moi criticada pola doutrina dende a aprobación da LRXS. Así mesmo, elimina a consignación xudicial da cantidade a satisfacer, procedéndose a un pago directo. O procedemento modifícase para os casos en que se formula oposición, así como no relativo a que non foi posible a notificación persoal ao empresario. Así, a reforma simplifica a conversión do proceso monitorio nun procedemento ordinario cando non prospera o obxectivo perseguido; mesmo, cabe que se formule oposición sen vista.

23.- A pesar destes intentos reformistas, o prognóstico sobre a institución non se aventura demasiado prometedor, pois outros moitos aspectos que estarían na base do fracaso na súa utilización non aparecen na reforma. Neste sentido, a doutrina destacara unha ampla listaxe de causas determinantes da falta de éxito respecto as cales o proxecto non incide: o carácter documental da débeda; a inadecuación para a tramitación das reclamacións plurais; as serias dúbidas respecto ao seu eventual uso polos TRADE; a exclusión das débedas futuras ou nas que se cuestione a laboralidade da relación; as dúbidas sobre o posible uso de medidas cautelares; a exclusión do efecto de cousa xulgada respecto do FOGASA¹¹⁰.

6. ALGÚNS APUNTAMENTOS FINAIS: OUTRAS MODIFICACIÓNS RELEVANTES

24.- En fin, hai outras cuestións nas que incidiu a reforma e que me gustaría destacar, aínda que sexa de forma moi

¹¹⁰ ESTEVE SEGARRA, A., ¿Por qué ha fracasado el procedimiento monitorio en la jurisdicción laboral?", *Revista General de Derecho del Trabajo y Seguridad Social*, nº 55, 2020, pp. 140 e ss.

telegráfica, pois afectan a aspectos tan relevantes como a competencia, os actos previos, as modalidades procesuais ou o sistema de recursos.

24.1.- En primeiro lugar, en materia de competencia, xunto á reforma do art. 2.n) LRXS, que constitúe un mero axuste do precepto para acomodalo á reforma do art. 47 ET, resulta moi importante a reforma do art. 2.o) LRXS en relación coas cuestións en materia de dependencia¹¹¹. E non só porque supón a culminación dunha promesa pendente dende o ano 2011, que agora se fai efectiva, ou por incluír todo o relativo tanto ao recoñecemento da situación como das prestacións económicas e servizos, senón porque esa atracción de competencias vai permitir que, en caso de recurso por parte da administración, na actualidade se poida acudir á execución provisional como sucede coas prestacións de seguridade social¹¹².

24.2.- En segundo lugar, en materia de actos previos, á marxe da actualización dos supostos excluídos do trámite de conciliación polo art. 64.1 LRXS para incorporar na listaxe o proceso monitorio ou os relacionados co traballo a distancia, paréceme importante destacar dúas cousas.

De entrada, a modificación do art. 64.1.a) LRXS, onde antes se aludía a que nos casos en que se demandase a unha administración e a un suxeito privado non resultaba necesaria a conciliación se se podía resolver todo en vía administrativa, no sentido de indicar que non será necesaria a conciliación cando a representación corresponda ao avogado do Estado, ao letrado ou letrada da administración da Seguridade Social, ás representacións procesuais das CC.AA. ou das administracións locais ou ao letrado ou letrada das Cortes Xerais. Esta reforma, ao meu xuízo, resolve a polémica que se suscitou tras a supresión da reclamación administrativa previa pola DF 3 da Lei 39/2015, sobre cal era o acto previo a realizar para demandar á administración «empregadora». Aínda que algúns nos decantamos pola posibilidade de

¹¹¹ GIL PLANA, J., La eficiencia procesal como causa reformista del proceso laboral, en VILA TIerno, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, 2024, pp. 89 e ss.

¹¹² TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, pp. 88 e 91.

demanda directa, certos TSX decantáronse pola necesidade de realizar conciliación, algo que parecía negarse en distintas sentenzas do TS¹¹³. Ao meu xuízo, isto agora resulta xa do todo evidente, pero abre unha nova dúbida relativa a que pasa cando hai un litisconsorcio integrado por unha administración empregadora e un suxeito privado responsable ou un suxeito privado empregador e unha administración responsable solidaria ou subsidiariamente.

O outro aspecto que me parece destacable nesta sede, non se atopa nos arts. 63 e ss., senón no art. 97.3 LRXS; refírome a esa sanción pecuniaria entre 180 e 6.000 euros que se pode impoñer agora nos casos en que, a pesar de comparecer, non se alcanza un acordo en sede de conciliación cuxo obxectivo podería ser o de potenciar as solucións extraxudiciais. O precepto resultante na actualidade diferencia entre unha sanción por inasistencia inxustificada; unha sanción por mala fe ou temeridade; por último, unha sanción por coincidencia esencial entre o solicitado en conciliación e a sentenza condenatoria. En todas elas, ademais, se quen incumpre é a empresa, tamén se lle impoñerían os honorarios do profesional ata 600 euros. Por suposto, as suspicacias que levanta dende a perspectiva do respecto ao dereito á tutela xudicial efectiva, son claras, por iso non resulta estraño o alboroto que espertou entre os operadores xurídicos. En todo caso, a medida tiña un maior sentido no anteproxecto e no Proxecto de Lei, moi ligada ás medidas de impulso aos MASC. Precisamente por iso propúxose con acerto ligar a medida ao concepto de «abuso do servizo público» presente no Proxecto de lei de eficiencia procesual e na Lei de axuizamento civil en sede de procedemento testemuña¹¹⁴. Por outra banda, as suspicacias redúcense se se ten en conta que a súa imposición esixe de motivación e está suxeita a un procedemento específico, así como se se valora a prudencia xudicial no recurso a este tipo de decisións.

¹¹³ NORES TORRES, L. E.; ESTEVE SEGARRA, A., El agotamiento de la vía administrativa previa en el orden social, *Trabajo y Derecho*, 42, 2018, pp. 126-142.

¹¹⁴ GOERLICH PESET, J. M.ª, ¿Implica el nuevo art. 97.3 LRJS la obligación de alcanzar un acuerdo en la conciliación previa?, *El Foro de Labos*, 6 de febreiro de 2024.

24.3.- Un terceiro núcleo temático afecta as modalidades procesuais, en concreto, a reforma introduce dous novos apartados no art. 103 LRXS¹¹⁵, en sede da modalidade procesual de despedimento.

Por unha banda, para os casos nos que a empresa non deu de baixa ao traballador na Tesourería. A especialidade limítase a consideralo como un procedemento urxente e preferente, onde a vista terá lugar en cinco días e a sentenza dítase en idéntico prazo.

Por outra, esas mesmas previsións (preferencia, urxencia e prazos da vista e para ditar sentenza) aplícanse nos casos de demandas extintivas pola vía do art. 50.1.b) ET. Agora ben, nótese que, neste caso, en realidade, se trata dunha alteración que afecta a un proceso ordinario¹¹⁶.

24.4.- En fin, xunto a moitas outras modificacións, hai que chamar a atención sobre a incidencia da reforma en materia de medios de impugnación, onde os resultados son moi inferiores á ambición inicial coa que se articulaba no proxecto de reforma¹¹⁷.

Neste sentido, de entrada, resólvese o problema que xerara a declaración de inconstitucionalidade do art. 188.1 LRXS pola STC 72/2018, do 21 de xullo, LRXS, onde se recollía a irrecorribilidade do decreto resolutivo da reposición, de maneira que agora queda aberto ao recurso directo de revisión.

Por outra banda, no terreo da suplicación, tan só se altera o art. 191.3.b) LRXS no relativo á recorribilidade das sentenzas susceptibles de extensión de efectos e o art. 234 no relativo á acumulación de recursos. Agora ben, desapareceu o relativo á modificación de limiares, a substitución do criterio da contía polo do gravame, a irrecorribilidade das sentenzas de invalidez ou, polo menos, a posibilidade de que o TSX poida actuar naquelas cun só maxistrado etc.

En fin, tamén se modifica o recurso de revisión, introducindo un novo parágrafo no art. 236.1 LRXS. Así, para os casos da

¹¹⁵ Respecto diso, véxase. TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia...*, op. cit., p. 121; GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., Las novedades del proceso de despido en el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 25 de xaneiro de 2024.

¹¹⁶ GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., Las novedades..., p. 4.

¹¹⁷ Respecto diso, véxase. GIL PLANA, J., *La eficiencia...*, op. cit., p. 101.

510.2 LAC -revisión dunha resolución firme respecto á cal o TEDH declarou que viola o Convenio europeo ou os seus protocolos, sempre que a violación pola súa natureza e gravidade entrañe efectos que persistan e non poidan cesar de ningún outro modo que esa revisión-, engádese unha intervención no procedemento da avogacía xeral do estado.

25.- Este é o conxunto de medidas que incorporou o RDL 6/2023, do 19 de decembro, para a consecución dunha maior eficiencia.

25.1.- En todo caso, non pode perderse de vista que a eficiencia en termos dunha maior axilidade procesual e menor conxestión vai tamén moi ligada aos medios persoais do servizo público de xustiza e á redución de litixiosidade nas relacións laborais.

25.2.- Así mesmo, hai certas pezas do modelo sobre as que merece a pena meditar como é o alcance das fronteiras competenciais da orde social, o modelo de unidade de acto e a eventual introdución dunha contestación -escrita- á demanda ou unha sorte de audiencia previa e, dende logo, o impulso aos procedementos extraxudiciais. A continuación do proceso reformista no mes de marzo debería ser aproveitado para retomar o conxunto de materias pendentes.

7. BIBLIOGRAFÍA CITADA

ÁLVAREZ CORTÉS, J. C., Las modificaciones en la acumulación procesal en el orden social producidas por el RDL 6/2023, de 19 de diciembre, por el que se aprueban medidas urgentes para la ejecución del plan de recuperación y resiliencia en materia de servicio público de justicia, función pública, régimen local y mecenazgo, en VILA TIerno, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, 2024, pp. 129-145.

CHOCRÓN GIRÁLDEZ, A. M.^a, Medidas de eficiencia procesal. La implementación del proceso testigo en el enjuiciamiento laboral, *Revista de Derecho Procesal del Trabajo*, vol. 6, nº 7, 2023, pp. 21-50.

- DE LAMO RUBIO, J., La reforma sobre eficiencia procesal en el orden social: aproximación crítica, *Diario La Ley*, nº 10431, 2024, pp. 1-56.
- ESTEVE SEGARRA, A., El plan de choque del Consejo General del Poder Judicial: ¿una solución al desuso del procedimiento monitorio laboral?, en SALA FRANCO, T. (Dir.), *Problemas actuales del proceso laboral. Homenaje al profesor José M.ª Goerlich Peset con ocasión de sus 25 años como Catedrático*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2020, pp. 403-421.
- ESTEVE SEGARRA, A., ¿Por qué ha fracasado el procedimiento monitorio en la jurisdicción laboral?", *Revista General de Derecho del Trabajo y Seguridad Social*, nº 55, 2020, pp. 134-156.
- GARCÍA MURCIA, J., Las leyes de eficiencia del servicio público de justicia: visión general y posible incidencia en la jurisdicción social, en *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF*, nº 474, 2023, pp. 55-83.
- GIL PLANA, J., La eficiencia procesal como causa reformista del proceso laboral", en VILA TIERNO, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, 2024, pp. 79-109.
- GOERLICH PESET, J. M.^a, ¿Implica el nuevo art. 97.3 LRJS la obligación de alcanzar un acuerdo en la conciliación previa?, *El Foro de Labos*, 6 de febrero de 2024.
- GÓMEZ ABELLEIRA, F. J. Las novedades del proceso de despido en el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 25 de enero de 2024.
- GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La acumulación de acciones laborales introducida por el RDL 6/2023, *El Foro de Labos*, 1 de febrero de 2024.
- GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., El procedimiento testigo en la jurisdicción social y la litigación en masa, *El Foro de Labos*, 8 de febrero de 2024.
- GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La extensión de efectos de una sentencia firme en la jurisdicción social, *El Foro de Labos*, 15 de febrero de 2024.

- GÓMEZ ABELLEIRA, F. J., La reforma procesal social y las técnicas de litigación en masa, *Trabajo y Derecho*, nº 113, 2024, pp. 1-11.
- LAFUENTE SEVILLA, R., El papel del letrado de la Administración de Justicia en el proceso social: puntos críticos y propuestas de reforma, *Cuadernos Digitales de Formación*, nº 38, 2021, pp. 1-13.
- MARTÍN HERNÁNDEZ-CARRILLO, M., Notas sobre el pleito testigo en la jurisdicción social (Real Decreto-Ley 6/2023, de 19 de diciembre), en VILA TIerno, F. J. (Dir.), *La reforma del proceso en el orden social derivada del RDL 6/2023, de 19 de diciembre. Comentario de urgencia*, Murcia, Laborum, 2024, pp. 111-127.
- MARTÍNEZ MOYA, J., La posición del CGPJ ante las reformas normativas que afectan al orden jurisdiccional social, *Cuadernos digitales de formación*, nº 38, 2021, pp. 1-71.
- MOYA AMADOR, R., El proyecto de ley de eficiencia procesal y las reformas previstas en el proceso laboral, *Trabajo y Derecho*, nº 102, 2023, pp. 1-30.
- NOGUEIRA GUASTAVINO, M., Eficiencia digital y procesal en la justicia (RDL 6/2023) y su impacto en la Ley Reguladora de la Jurisdicción Social, *Revista General de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social*, nº 67, 2024, pp. 351-384.
- NORES TORRES, L. E., Pandemia y reformas procesales: la incidencia del COVID-19 en el proceso laboral, *Quaderns de Ciències Socials*, nº 44, 2020, pp. 18-37.
- NORES TORRES, L. E., La justicia laboral ante la COVID-19: reformas procesales en tiempos de pandemia, *Revista de Dereito do Trabalho e Seguridade Social*, nº 218, 2021, pp. 179-194.
- NORES TORRES, L. E., *Configuración y reforma del proceso laboral. Una justicia para el siglo XXI*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2024.
- NORES TORRES, L. E., *Proceso laboral y digitalización tras el RDL 6/2023, de 19 de diciembre*, Valencia, Tirant lo Blanch, 2024.

- NORES TORRES, L. E.; ESTEVE SEGARRA, A., "El agotamiento de la vía administrativa previa en el orden social", *Trabajo y Derecho*, 42, 2018, pp. 126-142.
- NUEZ RIVERA, S, Reformas legislativas e incidencia en las leyes orgánicas y en las leyes procesales sociales. Propuestas de reforma, *Cuadernos Digitales de Formación*, nº 38, 2021, pp. 1-20
- SALINAS MOLINA, F., Reflexión general sobre los extremos esenciales de la Ley Reguladora de la Jurisdicción Social susceptibles de reforma. Especial referencia a los contenidos en el Anteproyecto de Ley de Medidas de Eficiencia Procesal del Servicio Público de Justicia, *Cuadernos digitales de formación*, nº 38, 2021, pp. 1-85.
- SALINAS MOLINA, F., Una visión general de los desafíos de la jurisdicción social: propuestas de reforma legislativa a partir de una experiencia práctica crítica, en *Revista de Trabajo y Seguridad Social. CEF*, nº 474, 2023, pp. 23-53.
- SAN CRISTÓBAL VILLANUEVA, J. M., La «extensión de efectos» en el proceso laboral. Una primera aproximación, *Diario La Ley*, 10471, 2024, pp. 1-23.
- SERRANO ESPINOSA, G. M.^a, Sobre la eficiencia procesal en la reforma del proceso laboral, *Diario La Ley*, nº 10277, 2023, pp. 1-9.
- TASCÓN LÓPEZ, R., *Hacia la eficiencia procesal en el orden social de la jurisdicción*, Cizur Menor, Aranzadi, 2023.
- TASCÓN LÓPEZ, R., Sobre la posibilidad de realizar actuaciones procesales digitales (en particular las vistas) en el orden social de la jurisdicción tras los